

BETÆNKNING

Afgivet af Familie- og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2018 om behandling af afhængighed (*Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet*)

Afgivet til forslagens 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Laura Táunâjik, Siumut, formand
Medlem af Inatsisartut Stine Egede, Inuit Ataqatigiit, næstformand
Medlem af Inatsisartut Karl-Kristian Kruse, Siumut
Medlem af Inatsisartut Nivi Olsen, Demokraterne
Medlem af Inatsisartut Malene Vahl Rasmussen, Demokraterne
Medlem af Inatsisartut Mikivsuk Thomassen, Inuit Ataqatigiit
Medlem af Inatsisartut Aqqa Samuelsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 15. oktober 2018 under EM2018 nærmere gennemgået forslaget.

1. Forslagets indhold og formål

Forslaget fremsættes, som resultat af redegørelser og analyser, der viser, at der er store samfundsmæssige og individuelle gevinster ved en målrettet indsats, der kan nedbringe misbruget og afhængigheden. Behandlingen af afhængighed er centralt i forslaget, og ved afhængighed forstås misbrug og afhængighed af alkohol, hash, andre euforiserende stoffer, ludomani og tilgrænsende områder. Behandlingen vil være vederlagsfri, og målet, at indsatsen skal ske tidligt, og at behandlingseffekten skal fastholdes ved efterforløbsplaner. Behandlingen vil blive bygget op om de lokale behandlingscentre, hvor der er etableret ét i hver af kommunerne: Allorfik Kujalleq (Qaqortoq), Allorfik Sermersooq (Nuuk), Allorfik Qeqqata (Sisimiut), og Allorfik Qeqertalik (Aasiaat) og Allorfik Avannaa (Ilulissat). Samlende og koordinerede instans vil være Allorfik, Videnscenter om Afhængighed (herefter Allorfik), som organisatorisk vil blive placeret under Departementet for Sundhed. Allorfik vil blandt andet få

til opgave at sikre, at behandlingsindsatsen løbende bliver evalueret, og at der vedvarende sker en udvikling af behandlingsindsatsen mod afhængighed. Ligeledes fremgår det af forslaget, at der er krav om, at ansatte på de lokale behandlingscentre har en relevant mellemlang uddannelse, som f.eks. pædagog, lærer eller socialrådgiver, da uddannelse er et væsentligt element i behandlingen af afhængighed. Ydermere giver forslaget mulighed for, at der på arbejdspladser kan aktiveres en misbrugsnøgleperson, der vejleder om misbrugsbehandling og motiverer til behandling.

2. Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Sammenfattede blev forslaget om afhængighed positivt modtaget af partierne. Det var tilfredshed med, at misbrugsbehandling gøres vederlagsfri. Der blev talt om betydningen af, at foretage tidligere forbyggende indsatser mod afhængighed. Der blev ligeledes talt med bekymring omkring de store samfundsmæssige og personlige konsekvenser af misbrug i landet. Endelig blev det fremført, at det var vigtigt, at behandlingen var tilpasset den enkelte borger.

Med henblik på en nærmere vurdering af forslaget og dets enkelte elementer, blev 1. behandlingen afsluttet med, at forslaget blev henvist til nærmere behandling i Familie- og Sundhedsudvalget.

For at sikre fornøden tid til en grundig udvalgsbehandling og politisk dialog om forslagets enkelte elementer ønskede Familie- og Sundhedsudvalget, at 2. og 3. behandlingen af forslaget blev udsat til FM 2019, hvilket blev imødekommet.

3. Høringssvar

De afgivne høringssvar er vedlagt lovforslaget, hvilket er i overensstemmelse med formkravene opstillet af Formandskabet for Inatsisartut.

Lovforslaget har været i høring i perioden fra den 1. november 2017 til og med den 6. december 2017, hvilket er i overensstemmelse med retningslinjerne omkring høringslængden og høringsperioden.

Udvalget har noteret sig høringssvarene loyalt er gengivet under de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

4. Spørgsmål

Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet om at besvare en række spørgsmål. Kopi af besvarelse af 19. november 2018 fra Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet er vedlagt nærværende betænkning som **bilag 1**.

Den 15. marts 2019 rettede udvalget på ny en række spørgsmål om forslaget med henblik på en uddybning.

Kopi af besvarelse af 1. april 2019 fra Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet er vedlagt nærværende betænkning som **bilag 2**.

5. Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget er generelt tilfreds med forslaget og dets fremsættelse.

Det er helt afgørende for befolkningen og for samfundet, at der tilbydes gratis behandling for misbrug og afhængighed, da afhængigheden har enorme negative konsekvenser økonomisk og menneskeligt.

I processen omkring udvalgets arbejde med forslaget og problemerne omkring afhængighed er det igen og igen blev bekræftet, at problemerne med afhængighed i dag har en anden karakter end for en generation siden. Således kan behandlere samstemmende berette, at misbrugsformerne har ændret sig fra afhængighed af alkohol til mere sammensatte eller blandede afhængighedsformer, hvor alkohol kombineres med brug af hash, medicin, piller og forskellige produkter som sniffes. Dertil kommer, at de afhængige ses at blive yngre og yngre og at det ikke er et særsyn at opleve afhængige børn på 12-13 år, som måske som 10 årige startede med at ryge hash, indtage alkohol og eksperimentere med at sniffe. Mange af de unge og børnene er vokset op i hjem med misbrug, dysfunktionelle familier og massiv omsorgssvigt med alt hvad dertil følger.

For udvalget ses det ligeledes at være afgørende, at vores behandlingstilbud og behandlingsformer matcher og imødekommer karakteren af afhængighed og behovene for støtte.

5.1. Lokale Allorfik

Udvalget støtter, at alle kommuner får et sted, hvor der kan tilbydes behandling, og konstaterer med tilfredshed, at det allerede er blevet en realitet, således at der i dag findes et Allorfik i hver af de 5 kommuner, som det er forudsat i forslagets § 11.

I sammenhængen skal Naalakkersuisut løbende vurdere, hvorvidt der med udgangspunkt i behandlingsbehovene, behandlingssuccesraterne, befolkningstrivselen og de samlede ressourcehensyn er behov for andre og yderligere behandlingssteder og behandlingstilbud i kommunerne, således som forslagets § 4 giver mulighed for.

Behandlingstilbud og behandlingssteder behøver ikke være permanente, men skal i princippet alene eksistere, så længe, der er et konkret behov.

Vi har helt bestemte byer, byzoner og bygder, hvor der både økonomisk, behandlingsmæssigt og med udgangspunkt i menneskelig, kulturel trivsel samt opblomstring givet kunne være konkret fornuft i, at etablere et behandlingssted af længerevarende, men næppe af permanent karakter. Dette for at sikre og forankre lokal behandlingssucces og for at genetablere og opretholde de stedlige menneskelige og kulturelle værdier. Et lokalt ønske om kollektivt at komme stedlige misbrugsproblemer til livs og få arbejdet med årsagerne til disse vil i sidste ende afhænge af den lokale positive fællesvilje.

I dialogen med Naalakkersuisoq om misbrugs- eller afhængighedsproblematikker er udvalget opmærksom på, at misbrugs- eller afhængighedsbehandling og det videre forløb med at fastholde at komme ud af misbruget kan være helt afhængig af, at der samtidig gøres en opsøgende og målrettet indsats i forhold til misbrugerens nær- og hjemmemiljø. Vender en behandlet misbruger i hjem til det samme dysfunktionelle hjem og nærmiljø, hvor misbruget og årsagerne dertil stadig og ubehandlet flourerer, så kan det være en umenneskelig udfordring og en uoverstigelig forhindring at fastholde en ny livsstil uafhængig af misbrug. Derfor er det vigtigt, at der samtidig med at misbrugsbehandlingen for den enkelte bliver påbegyndt en faglig opsøgende undersøgelse af behovet for behandling af den pågældendes familie, og at der helt konkret og lokalt samtidig sættes fokus på misbrug og årsager dertil i nærmiljøet, som eksempelvis kan omfatte en hel bygd eller bysamfund. Der findes desværre flere eksempler på lokaliteter i landet eller nærmiljøer, hvor afhængighed af eksempelvis hash eller spil er dybt rodfæstet, hvorefter det vil kræve en helt ekstraordinær og kollektiv indsats for at komme dette til livs. Og vi skal det til livs, og få brudt den negative og dysfunktionelle arv.

5.1.1. Behandlingsformer og behandlingsmetoder i regi af Allorfik.

Den 3. maj 2019 gennemførte udvalget et informations- og dialogmøde med Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet for at sætte fokus på behandlingsformer og behandlingsformer i regi af Allorfik. Dette med henblik på at få viden og information om dokumentation omkring effekt og udbytte af gennemførte behandlinger.

5.1.2. Møde med private behandlere den 17. maj 2019

Den 17. maj 2019 var udvalget i dialog med flere private behandlere med årelang erfaring med behandling af borgere med afhængighed og afhængighed i forskellige former. Dette ligeledes med henblik på at få viden og information om deres erfaringer med brugbare og påkrævede behandlingsmetoder og udbytter af gennemførte behandlinger.

5.1.3. Allorfik kan og skal ikke gøre det alene.

Mødet med Naalakkersuisoq og de private behandlere har bestyrket udvalget i den opfattelse, at vi som samfund skal gøre ligeværdig brug af både behandling i regi af Allorfik og af private

udbydere af behandling mod afhængighed. Det skal sikres, at der sker en optimering af paletten af behandlingstilbud og behandlingsmetoder. Der er brug for mangfoldighed og der er brug for, at vi benytter alle anvendelige ressourcer i indsatserne mod afhængighed.

5.2. Ventetider

Når en borger i Grønland ønsker behandling for misbrug, hvor lang tid må der så gå for at vedkommende påbegynder et behandlingsforløb? Når bortses fra logistiske udfordringer, så er den principielle holdning i udvalget, at behandlingstilbud skal kunne tilbydes inden for ganske få dage efter et erkendt misbrug og behov for behandling, og at der samtidig iværksættes påkrævede tiltag og tilbud i forhold til vedkommendes familie.

I den indledende misbrugsbehandlingsproces bør der ifølge udvalget tilsvarende altid ske en lokalpolitisk vurdering af, hvorvidt der i øvrigt ses at være et udpræget stedligt behov for en særlig indsats mod misbrugstendenser og misbrugsproblematikker, og ikke mindst de bagvedliggende årsager.

Naalakkersuisut bedes til 2. behandlingen af nærværende forslag udmelde den politiske målsætning i Naalakkersuisut i relation til eventuelle ventetider for at komme i behandling for misbrug af eksempelvis alkohol og hash, eller en blanding af heraf.

Der skal videre til 2. behandlingen redegøres for, hvorvidt de faktiske ventetider for borgerne med behov for behandling svarer til de politiske målsætninger samt hvorledes Naalakkersuisut vil motivere, at der lokalpolitisk tages fat om helt konkrete stedlige misbrugsproblematikker og misbrugstendenser, således at det ikke år efter år skal gentages, at der i den og den bygd, by eller region eksempelvis misbruges hash, alkohol, herunder husholdningssprit og ses at være udpræget ludomani uden at der faktisk sker en stedlig og målrettet indsats.

5.3. Behandlingstilbud skal i videst mulig omfang afspejle behov.

Udvalget skal omkring behandlingstilbud særligt opfordre Naalakkersuisut til at iværksætte tiltag målrettet gruppen med dobbelt-diagnoser, som udgør en gruppe af borgere, og som skal håndteres og tilbydes behandling med udgangspunkt i deres særlige forudsætninger og konkrete virkelighed. Ved dobbelt-diagnoser tænkes på personer, som både er ramt af psykisk sygdom og afhængighed/misbrug.

Udvalget skal understrege vigtigheden af de forebyggende indsatses som en del af den samlede alkoholpolitik. Med en anerkendelse af, at alkohol er tilladt i det grønlandske samfund er det bydende påkrævet, at der opretholdes en sund og afbalanceret drikkekultur og et drikkemønster, hvor der ikke udvises rusdrikkeri med krænkende følger og overgreb mod andre medborgere, og hvor indtag og køb af alkohol ikke medfører økonomiske konsekvenser i form af tab af forsørgerevne og omsorgsevne.

Nærværende lovforslag er blot en del af den samlede alkoholpolitik. Til alkoholpolitikken hører videre den til en hver tid gældende lovgivning om alkohol, alkoholafgifter samt alle de forebyggende indsatser og tiltag og lovgivning omkring misbrug og afhængighed.

Udvalget skal henlede opmærksomheden på, at der skal være sammenhæng mellem virkeligheden, de førte politikker og visioner i landet.

Har man ønsker om større sundhed i befolkningen, mindre omsorgssvigt, så skal dette være samstemmende med den førte alkoholpolitik, således at den førte alkoholpolitik ikke modvirker ønsket om større folkesundhed og mindre omsorgssvigt i det omfang, der er sammenhæng.

5.4. Lovens ikrafttræden.

Det foreslås i forslaget, at forslaget træder i kraft den 1. januar 2019.

Som følge af den skete udsættelse af 2. og 3. behandlingen af forslaget indstiller udvalget, at forslaget træder i kraft snarest mulig efter FM 2019, og om muligt senest den 1. juli 2019, og anmoder Naalakkersuisut om at dette sker ved fremsættelse af ændringsforslag senest til 3. behandlingen af nærværende forslag, og om muligt allerede til 2. behandlingen af forslaget. Udvalget kan under forudsætning af, at udvalgets ønsker om behandlingstilbud og behandlingsformer imødekommes acceptere, at der sker senere ikrafttræden af en regulering på området

6. Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser ved forslagets realisering er beskrevet under forslagets almindelige bemærkninger. Det er her anført, at de samlede direkte omkostninger i landet på sundheds- og socialområdet som følge af afhængighed, til løntab samt til kriminalitet opgøres til mellem 250 og 316 mio. kr. årligt. Dertil kommer de mange indirekte omkostninger og afledte følgevirkninger af misbrug, som der ikke sættes tal på, men som utvivlsomt er betydelige.

Det påregnes, at en satsning på misbrugsbehandling fremadrettet vil medføre besparelser for det offentlige.

Dette udsagn håber udvalget holder stik, og udvalget støtter de videre indsatser for at få det realiseret.

I den sammenhæng er det afgørende, at der arbejdes målrettet for at dæmme op for årsagerne til det udbredte misbrug og den udbredte afhængighed i samfundet, og at der eksempelvis

opretholdes en alkoholpolitik, der virker over for de grupper og personer, der har et problematisk alkoholforbrug, en problematisk drikkekultur og forbrugsmønster.

De økonomiske konsekvenser ved forslagets realisering er i øvrigt velbeskrevet under forslagets almindelige bemærkninger. Det anføres, at midlerne til misbrugsbehandling er samlet under én hovedkonto. Under finanslovsprocessen omkring Finansloven for 2017 blev der tilført yderligere 5,9 mio. kr. til misbrugsbehandling, således at midlerne på hovedkonto 34.11.08 i Finansloven for 2017 samlet udgør lidt over 37 mio. kr. og 35,2, 32,3 og 33,7 mio. kr. i overslagsårene.

Udvalget har i det hele taget det fremførte omkring de økonomiske konsekvenser af forslaget til efterretning.

7. Udvalgets indstillinger

Et enigt udvalg skal opsummerende om forslaget bemærke:

- Udvalget støtter enstemmigt en regulering om behandling af afhængighed og at behandling skal være vederlagsfri. Dette forslagets Kapitel 1 og 2, hvor udvalget dog skal opfordre til, at forslagets §5, stk. 3 får en mere positiv udformning, hvorefter at borgere i princippet kan benytte alle godkendte eller anerkendte behandlingstilbud og behandlere i Grønland.
- Der skal økonomisk og ressourcemæssigt satses massivt på behandling af personer og miljøer med misbrug og afhængighed, foruden at der skal satses massivt på forebyggende indsatser for at modvirke afhængighed og misbrug.
- Det skal sikres, at behandlingstilbud og forebyggende indsatser også gives som sammenhængende og holistiske tilbud, der omfatter hele familien, netværket og nærmiljøet og ikke alene det enkelte individ.
- Det skal sikres, at Allorfik ikke får de facto monopol på behandling af afhængighed i Grønland, og at Allorfik ikke får monopol på behandlingsformer og behandlingskoncepter i Grønland.
- For så vidt angår forslagets kapitel 3 og frem, så skal det sikres, at der sker optimering af brugen af private udbydere til behandling af borgere, familier eller miljøer med afhængighed eller berørt af afhængighed.
- Med dokumentationskrav til behandling skal private behandlere have tilsvarende muligheder for at virke som muligt alternativ til Allorfik. Der må gerne stilles krav til private udbydere af

behandling mod afhængighed, men de skal i princippet have samme muligheder som Allorfik for at udøve deres virke, således at samfundet kan gøre brug af deres erfaringer og kundskaber.

- Det skal sikres, at borgere og miljøer med brug for behandling i videre og større omfang end tiltænkt i forslaget får større indflydelse på valg af behandlingsmetoder og behandlingstilbud.
- Naalakkersuisut gives i det videre arbejde omkring forslaget, der dog ikke må miste identitet, vide rammer for politisk og lovteknisk at honorere udvalgets ønsker. Overvejelser om, hvorvidt der skal kunne gøres brug af service- eller resultatkontrakter i relation til private udbydere skal foretages, ligesom det efter behov skal overvejes at udsætte 3. behandlingen af forslaget til EM 2019, eller at gøre brug af andre tiltag for at imødekomme og indfri de fælles politiske ønsker omkring behandling af afhængighed.

Udvalget indstiller på denne baggrund forslaget til vedtagelse af Inatsisartut, når Naalakkersuisut har fremsat ændringsforslag i overensstemmelse med udvalgets ovenstående ønsker.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Laura Táunâjik
Formand

Stine Egede
Næstformand

Karl-Kristian Kruse

Nivi Olsen

Malene Vahl Rasmussen

Mikivsuk Thomassen

Aqqa Samuelsen